

נאומו של אורי אבנרי בויכוח הגדול על תוכנית הרפורמה בחינוך

לכל הראייה הזאת אין כל ערך, ובחזאי לא ערך חיובי, אם מתעלמים מן הצד הסוציאלי של התהליך. או לנו, אם ניצור שני עמים — עם אחד, שכולו יזכה בחינוך גבוה, והוא יהיה עם־אדונים, אשכנזי בעיקרו, ועם שני של חוטבי עצים ושואבי־מים, שקיפוחם החינוכי דן אותם מראש לחיים שמחוץ לעולם המודרני.

לכן תבענו, לכן אנו תובעים, לכן נוסף לתבוע בעקשנות ובתוקף: מתן חינוך חינוך לכל, בכל השלבים. לא הארכת חינוך־חינם בעוד שנה, וגם לא בעוד שנתיים — אלא חינוך־חינם עד לאוניברסיטה ועד בכלל.

וכשאנו אומרים חינוך־חינם, אין אנו מתכוונים רק לביטול שכר־לימוד. זה לבדו אינו שום דבר. העיקר הוא לאפשר לנער, ולאפשר למשפחתו, להגיע למצב שבו לא יצטרך לעבוד בסדנה או במוסך בגיל 15, 17 ואפילו 20 — אם הוא מוכשר ואם הוא רוצה לזכות בחינוך גבוה.

אִי־אפשר לקבוע חינוך־חובה מעל לגיל מסוים, כי לא כל אחד יכול ורוצה להמשיך בכל דרגי החינוך. אך חינוך־חינם כולל — זה יסוד לחברה מתקדמת.

ואל יאמר איש: זה לא מעשי היום. זה לא מעשי המחר. מפני שבו פולס־העדי

יזאמח ארן

מישטר שאינו מסוגל אף לחשוב בכיוון זה, חוזק לנו פירוריו של תוספת חינוך־חינם, בעודו מבזבז מיליונים על צרכים חברתיים שוליים ואף שליליים, פשוט מעיד על עצמו שאינו מישטר ביוזמנו, שאבד עליו הכלל.

מכל הבחינות האלה, הרפורמה היא צעד קטן, אומנם בכיוון הנכון — אבל צעד קטן מאוד. לא רפורמה דרושה לנו, כי אם רפורמציה — מהפכה כוללת במערכת החינוך, בתפיסות־היסוד של החינוך, במיבנה הסוציאלי ובחינוך עצמו.

בוסים מוז בוסים

ולכסוף, כבוד היוש־בראש, משהו על הסערה המתחוללת סביב ויכוח זה. בליכונ אהדה טיבעית לכל ציבור, המאמין במשהו, והלוות על אמונתו. כאשר ציבור מיקצועי, המאוגד באגודה מיקצועית, מרהיב עוז בנפשו לקדם נגד השלטון — הרי זה צריך לעורר אהדה כפולה ומכופלת.

לצערו, אין המצב כך במקרה זה.

הסתדרות המורים אינה אגודה מיקצועית דמוקרטית, וזוהי שנים רבות אינה כזאת. המורים מן השורה שונאים אותה, פוזרים מפניה. הם מיוצגים על־ידיה — כשם שכבש מיוצג על־ידי הזאב שבלע אותו.

בהסתדרות המורים יש דיקטטורה של איש אחד, מר שלום לוז, ובמיקרה הטוב ביותר אוליגרכיה של כת ותיקים. כשזו יוצאת למלחמת־קודש, כביכול, יש חשש סביר שאין זה מאבק על תכנים וערכים, אלא מלחמת־כוח בין שני מחנות פיארוליים: הבוסים של הסתדרות המורים נגד הבוסים של משרד־החינוך, פיארולים מכאן ומכאן.

ראש פתוח — והכרעה בעד

כבוד היוש־בראש, נכנסתי לחיכות זה בראש פתוח, מוכן להשתכנע מטענות סבירות. הקשבתי בדריכות לכל הנאומים, ובעיקר לנאומיהם של מתנגדי הרפורמה. קראתי בעיון את החומר הרב שהסתדרות המורים האוילה להמציא לי. לצערי עלי לקבוע: עד הרגע הזה לא שמעתי אפילו טענה משכנעת אחת נגד הרפורמה. כימעט ואמרתי: דווקא שוללי הרפורמה שיכנעו אותי באי־צדקת טענותיהם.

לכן, כבוד היוש־בראש, למרות שאיננו רואים ברפורמה פיתרון מרחיק־לכת לשום בעייה מרכזית, אנחנו נצביע בעדה.

של תיסכול, של דריכה במקום. ידעתי כי כיתה ח' גרועה עוד יותר — כיתה שכולה מוקדשת לחזרה על חומר שכבר נילמד. לא היה לי שום חשק לבזבז שנה כזאת, והעדפתי לצאת לעבוד.

נרמה לי שמאז לא השתנה הרבה. כיתות ז' וז' הן כיתות אבודות. במידה שהרפורמה המוצעת תשים קץ לכיובז משובע זה של שתיים מן השנים החשובות ביותר בחיי אדם, כשהנער כולו דרוך לכל חדש וצמא לכל לימוד מעניין — תבוא עליה ברכתי.

היעד: חינוך אוניברסיטאי לכל העם

אולם, כבוד היוש־בראש, השאלה העיקרית היא, בכל זאת: מה הוא ילמד, ולא איפה הוא ילמד.

מה הוא ילמד — מה מבחינת התוכן הערי, כי, ומה מבחינת המידע.

כל זמן שהחינוך הישראלי יהיה מוגבל לאופקים הצרים של עיירה יהודית במזרח־אירופה בסוף המאה שעברה, כל זמן שהטיפוח העצמית על השכם ממלאה 40 עד 60 אחוזים של שעות הלימודים, אין התלמיד יכול לקבל את המינוח הדרוש לאדם מודרני כדי לעמוד במשימות של חברה תעשייתית בת־זמנו, בעולם שכל־התיקשות הופכים אותו לארץ אחת.

בבחינת־הבגרות האחרונה בהיסטוריה נדרש תלמיד להשיב על השאלה מס' 14: "מהו החידוש הרעיוני שהביאה

כבוד היוש־בראש, כנסת נכבדה. בסכמו את החיכוך על מישורו שבוע שעבר, הודיע שר־החינוך כי אני חבר־הכנסת היחיד שאינו ברויכוח בעיניו. וזאת משום שאמרת, באותו ויכוח, שהחינוך בארץ הוא "מעופש".

למען האמת והדיוק, לא השתמשתי במילה "מעופש", אלא "מעובש". דיברתי על זיקנת החינוך, ולא על ריחו. אולם אם כבוד השר סבור כי גם הגדרה זו מוגעת ממני להיות ברויכוח, הריני פוסט אותו מראש מלהתחכת עם הדברים שאגיד היום.

כי גם היום, הנושא שאני רואה בו עיקר כל העיקרים הוא: שהחינוך בארץ הוא מיושן, מזוקן, מאובן — כן, מעובש.

זהו העיקר, וכל השאר הוא מישני. טיבעו של מישטר זקן הוא שעיקר עניינו במיסגרות, ולא בתכנים. וזהו הקו הבולט גם ברפורמה זו, המורצת לנו: זוהי רפורמה מכאנית, רפורמה אירגונית, רפורמה של מיסגרות — אבל לא רפורמה של תוכן.

היא משנה את האירגון החינוכי, אבל לא את המהות החינוכית.

שר־החינוך דומה למצביא המעביר שני גדודים מחטיבה לחטיבה, והממדה לעצמו שכבר הכריע קרב. ייתכן כי העברה כזאת יכולה לעזור למיבצע, לשפר סיבוייו של מיבצע, להיות אפילו חיונית להצלחתו של מיבצע — אבל אין היא תחליף למיבצע עצמו.

וזהו עיקר ביקורתנו לכל עניין הרפורמה —

מיושן, מזוקן, מאובן, מעובש

לא שהיא רעה, אלא שאינה רלבנטית להכ"רעות האמיתיות העומדות בפנינו.

הסערה המתחוללת סביבה היא בעלת אופי שקספירי — MUCH ADO ABOUT NOTHING, רוב מהומה על לא מאומה, או ליתר דיוק — הרבה רעש על מעט תכלית.

מדוע נשרתי מבית־הספר

כבוד היוש־בראש, במידה שהרפורמה מביאה לשינוי כלשהו, אנו תומכים בה. לי אישית יש לכך כמה סיבות.

שלום לוי

ייתכן שאני האדם היחיד בבית הזה המגלם את אותה תופעה שבה מרבית לדבר עליה כאן: הנשירה. נשרתי מבית הספר העממי בארץ ישראל בגיל 13, אחרי שסימתי את כיתה ז', ומאז לא חזרתי למערכת החינוך של כנסת ישראל.

לנשירה זו היו שתי סיבות. האחת נוגעת לתופעה שעוד אדבר עליה. בגיל 14 היה עלי להרוויח את לחמי, ולעזור לפרנסת משפחתי. מי שמתעלם מבעייה זו של נער בן 14, גם במדינת־ישראל של היום, מתעלם מאחת הבעיות המרכזיות של החינוך.

לא די לתת חינוך חינוך. במיקרים רבים יש צורך בפיוצו למשפחה כדי שתוכל לאפשר לבנה לשחרר עצמו מן האחריות לפרנסתה.

אולם מסופקני, כיום, אם סיבה זו לכדה היתה מביאה לנשירתי, לולא נתחספה עליה סיבה שנייה, הנוגעת במישרין ברפורמה. השתעממתי בכיתה ז'. לתלמידים עירניים, שאינם מתקשים בלימודים, כיתה ז' של כיום היא כיתה

זאת, עשוי סטודנט להיקרא יותר מפעם אחת בשנת־לימודים מסוימת. אם הדבר מפרע מזלך התקין של לימודי הסטודנט כפרט, הוא רשאי לפנות לוועדה, בבקשה להחיות השירות למועד אחר. שנת העבודה של צה"ל חופפת את שנה תצביית של מדינת־ישראל. לא ניתן להתאים מבחינה זו את שנת העבודה של צה"ל לתקופות פער לות מוסדות ומיפעים, כגון תקופת מאוני

לפרסם תוכן שיחות כאלה. **אורי אבנרי:** כיוון ששר־החינוך חזר לפני כמה ימים בלבד על אותם הדברים בדיוק, שאם תוך זמן סביר לא ייכנס ה"מלך חוסין" למשאו־מתן נשקול הידברות עם העם הפלסטיני — אני שואל: האם זוהי מדיניות־הממשלה?

לוי אשכול: גם המושג "זמן סביר" יכול להיות נמדד באופנים שונים. המצב